

Školní třída a možnosti školního psychologa (možnosti počítačových učeben)

JIŘÍ STRACH, JANA VESELÁ

...

Školní psycholog si v současné síti základních škol buduje svou pozici na škole, vyhraňuje své postavení, vymezuje možnosti a kompetence. Je to dlouhodobý proces, který se nastartoval nedávno a přes počáteční rozpaky ze strany poradenských psychologů se jeví jako velmi prospěšný.

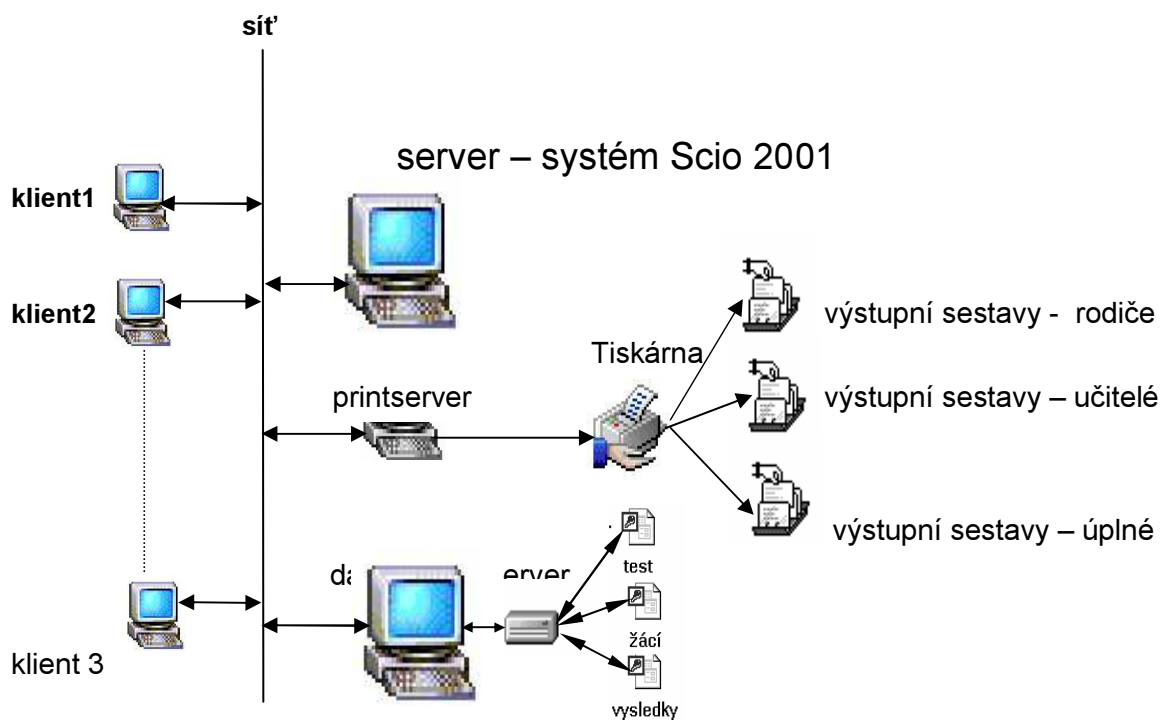
Vlastní pracovní náplň práce školního psychologa se odvíjí od umístění školy a socioekonomického statutu rodin žijících v okolí školy, od osobnosti školního psychologa a ředitele školy. Pracovní náplň se může postupně ujasňovat na základě vzájemných očekávání zúčastněných stran-žáků, rodičů, učitelů, vedení školy..

Na základní škole působím jako psycholog již sedm let a sleduji, že těžiště zájmu se pravidelně mění a týká se určitých témat, která souvisí s chodem školy. Během posledních dvou let se do popředí zájmu dostala na druhém stupni základní školy práce se školní třídou. Důvodem je nové uspořádání tříd v pátém a šestém ročníku školy po odchodu žáků do osmiletých gymnázií a po přijetí žáků do tříd s rozšířenou výukou matematiky.

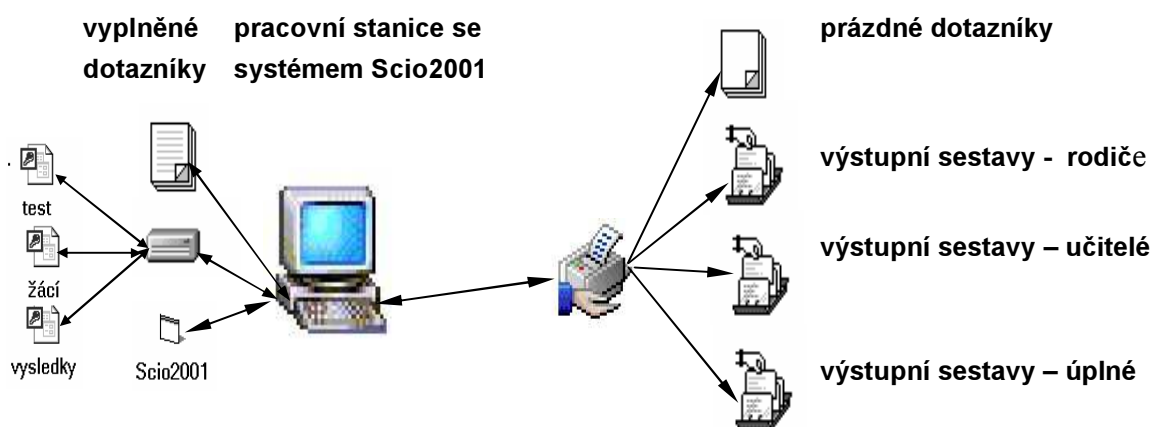
Po období adaptace a rozdělování pozic v druhé polovině šesté třídy se opakovaně sedmá třída jeví třídním učitelům na škole, kde působím jako „nezdravá“. Stěžují si na nezdravou rivalitu žáků, na nekolegiální vztahy ve třídě, na nedostatečnou soudržnost třídy, velkou excentričnost některých žáků, malou empatii kolektivu třídy, extrémní zaměřenost na výkon. Špatně se tam učí, výchovná práce se nedá pro nezáměr žáků provádět téměř vůbec. Tato opakující se situace vedla vedení školy ke stanovení zakázky pro školního psychologa.

Bylo nutné získat rychlý vhled do nového uspořádání třídy, provést diagnostiku sociálních vztahů a zahájit individuální i skupinovou korektivní práci. V prvním roce jsem při diagnostice třídy používala známé metody v podobě tužka a papír (SORAD, Atmosféra školní třídy...). V dalším roce jsem začala využívat počítačovou učebnu při vyplňování sociometrických dat žáky a postupně se zrodil program na zefektivnění práce školního psychologa (Socio 2001). Práce se třídou dostala takto v oblasti diagnostiky jinou dimenzi, stala se zajímavější a bližší zájmům –nácíletých. Program je možné realizovat v běžné počítačové učebně vybavené počítači s procesory AT 486 a více, pamětí 32MGB, operačním systémem Windows 95 a vyšším.

Vlastní program Socio 2001 je vytvořen v programovacím jazyce Visual Basic verze 6.0. Sestává se ze základního modulu a rozšiřovacích modulů, které umožňují práci v síti v režimu klient – server..

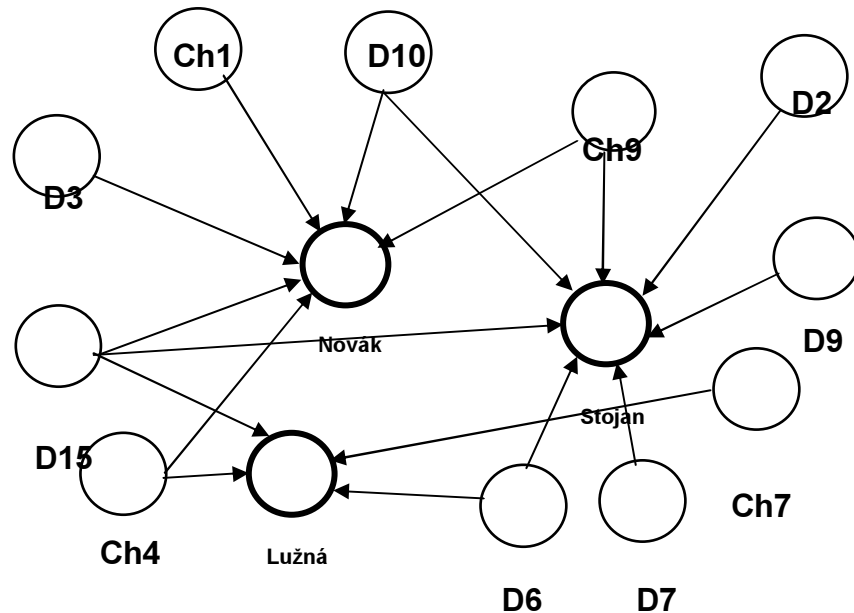
Obsahuje i modul pro vytváření vlastních testů. Moduly je možné doinstalovat do základní verze programu Síťová verze umožňuje připojit libovolný počet uživatelů. Program pracuje v řídicím a žákovském režimu.

obr.2

Do řídicího systému se vstupuje prostřednictvím hesla, žák nemá možnost bez znalosti hesla z žakovského režimu vystoupit. Data mohou zadávat přímo žáci v počítačové učebně adresně či anonymně (vymezí pouze pohlaví). Psycholog může zadávat dotazníky i písemně a následně je přepsat do PC. Pokud je nainstalován síťový klient veškeré odpovědi žáků se ukládají do výstupního souboru na souborovém serveru.

Kdo ubližuje někomu ze spolužáků?

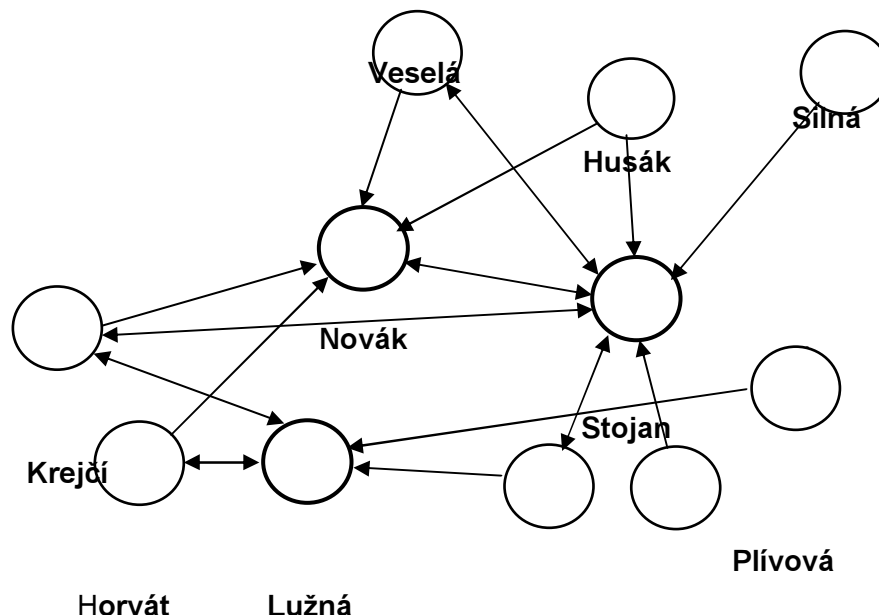

Školní psycholog nebo výchovný poradce pak může z libovolného počítače v síti pomocí nainstalovaného klienta v řídicím režimu vyhodnotit výsledky žakovských testů. Socio 2001 mám umožní vyhodnotit počet voleb u jednotlivých žáků, pozitivních a negativních voleb u všech žáků, počet voleb u jednotlivých otázek, grafické znázornění voleb u jednotlivé otázky. Program umožňuje pouhou volbou pojmenování souborů výsledků vytvářet časovou řadu vyhodnocených výsledků a tak porovnávat vliv působení školního psychologa nebo výchovného poradce na sledovanou skupinu žáků. Výsledky je možné vytisknout. Všechny testované třídy jsou uloženy na jednom serveru a je možno kdykoliv provést z uložených záznamů testů nové zpracování výsledků podle změněných kritérií. Modul pro vytváření testů umožňuje sociometrické testy modifikovat či vytvářet další varianty. Počet otázek není prakticky omezen. Program automaticky přizpůsobuje svoji činnost podle počtu otázek v testu.

V současné době na škole, kde působím získává výsledky pouze psycholog a používá je pro další korektivní či terapeutickou práci se třídou. Výsledky sociometrických testů jsou individuálně sdělovány žákům. Je dbáno na to, aby sdělení bylo pro žáka užitečné, čitelné, bylo zaměřené na ty stránky osobnosti žáka, které jsou žákem ovlivnitelné. Potom následuje korekce očekávání a interpretace dat. Při další práci se žákem je využíváno zejm. behaviorálních přístupů a interakčních her. Jsou dodržována základní pravidla pro práci se skupinou (princip dobrovolnosti, princip důvěrnosti a intimity, právo „stop“, právo vlastního názoru..). Posiluje se autonomie žáka, upevňuje a posiluje se pozice

žáka ve třídě, zkvalitňuje se komunikace mezi žáky, komunikace mezi žákem a učitelem. Korektivní práce je zaměřená i na kvalitu vzájemné spolupráce, na posílení soudržnosti třídy na vzájemnou empatii.

Kdo ubližuje někomu ze spolužáků?

Psychokorektivní práce se třídou má fázi rozehřívací v druhé polovině šesté třídy, fázi intenzivní práce v sedmé a polovině osmé třídy základní školy a fázi doznívací v druhé polovině osmé třídy. Jednotlivé fáze práce reagují na emoční a sociální zrání žáků školy. Práce se školní třídou je realizována v odpoledních hodinách, po vyučování či ojedinele v hodině občanské výchovy či rodinné výchovy. První reakce třídních učitelů byly zdrženlivé. V současné době se nově nastupující třídní učitelé šestých tříd již v září zajímají, kdy se dostane „na řadu“ jejich třída.

Literatura:

- KRAVAL, I. *Základy objektově orientovaného programování*. Brno : Computer Press, 1998.
- MAREŠ, J., ČÁP, J. *Psychologie pro učitele*. Praha : Portál, 2001.
- MORRIS ,P.J. *Mistrovství ve Visual Basicu 6.0*. Praha : Computer Press, 1999.
- NAKONEČNÝ, M. *Sociální psychologie*. Praha : Academia, 1999.
- ŘEZÁČ, J. *Sociální psychologie*. Brno : Paido, 1998.
- ŘÍČAN, P. *Agresivita a šikana mezi dětmi*. Praha : Portál, 1995.

Autoři:

Doc. Ing. Jiří STRACH, CSc.,
Pedagogická fakulta MU Brno
Kontakt:

PhDr. Jana VESELÁ, Ph.D.,
vesela@jumbo.ped.muni.cz
mail strach@jumbo.ped.muni.cz